

Pravidla v adiktologických službách z pohledu transakční analýzy

aneb

Jak se do lesa volá, tak se volá do lesa

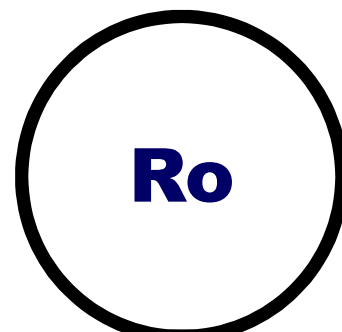
Nora Titman Staňková

(NS Drop In, FF UK – katedra psychologie)

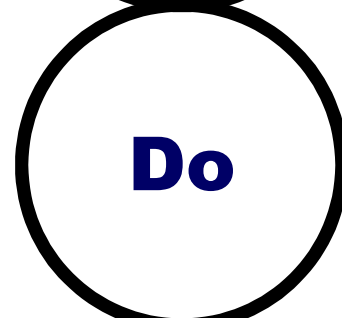
Martin Titman

(NS Drop In)

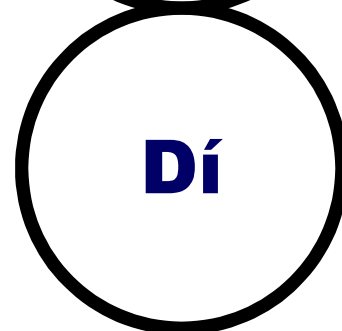
EGOSTAVY

egostav Rodič

egostav Dospělý

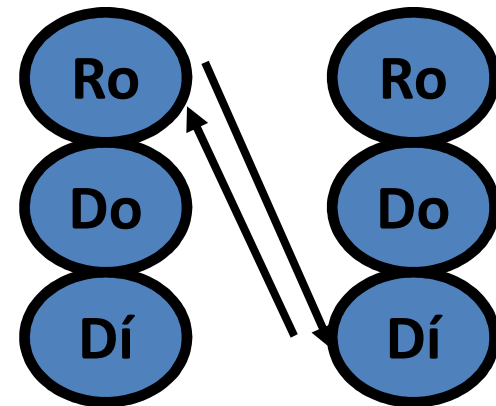
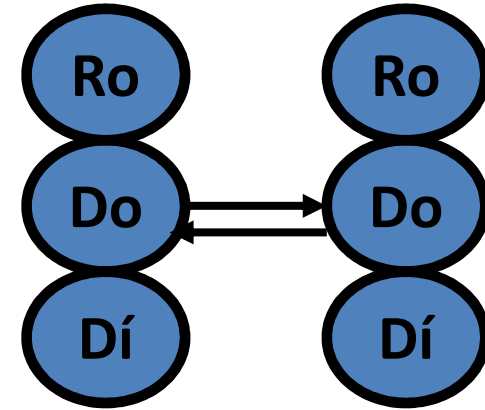
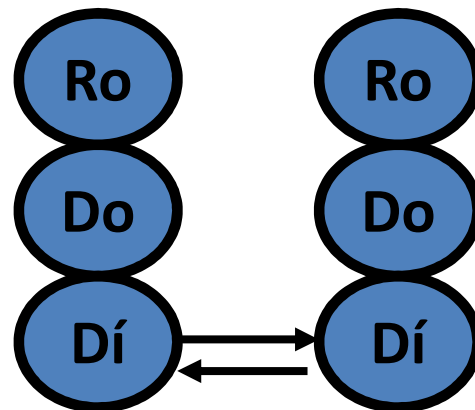

egostav Dítě

TRANSAKČNÍ ANALÝZA

Komplementární transakce

Nejpřirozenější transakce.
Nejméně energeticky náročná.
Komunikace může pokračovat do nekonečna.

DOSPĚLÝ

„Kolik je hodin?“

znamená

„Kolik je hodin?“

TRANSAKČNÍ ANALÝZA

RODIČ

„Kolik je hodin?“

znamená

„Jdeš pozdě!“

TRANSAKČNÍ ANALÝZA

DÍTĚ

„Kolik je hodin?“

znamená

„Kdy už to skončí?!“

TRANSAKČNÍ ANALÝZA

Pravidla v adiktologických službách

Smysl?

Klient je v zařízeních ovlivnitelný.

S pravidly se setkává a působí na něj.

Klient má tendenci se přizpůsobovat komunikaci v zařízení a naopak.

Pokud ovlivňujeme klienta, pak je dobré přemýšlet, k čemu jej náš přístup inspiruje a motivuje.

- Nejedná se o výzkum, ale o orientační sondu
- Přepokládáme, že v písemném záznamu pravidel se odráží „duch“ zařízení a způsob komunikace s klienty
- Zařízení, jejichž pravidla jsme analyzovali, ponecháváme nepoznána
- Za pravidla považujeme omezující podmínky

- Náš předpoklad: ve většině případů se setkáme s formulacemi ve výrazné formě Rodič – Dítě, případně na zjevné úrovni Dítě - Dítě

Co jsme analyzovali?

- Pouze písemná pravidla
- Pouze pravidla zveřejněná na internetu
- Pouze pravidla, u nichž jsme pochopili, že jsou určena přímo klientům zařízení a s nimiž se klienti setkávají ve zveřejněné formě
- Formulace pravidel, nikoli obsah

Nedostatky

- Pravidla jsme analyzovali bez kontextu zařízení
- Málo zdrojů – u mnoho zařízení jsme nenašli na internetu odpovídající text
- Subjektivní pohled autorů

- Nahlíželi jsme do pravidel 11 adiktologických zařízení
- 7 kontaktních center
- 1 léčebna
- 2 adiktologické ambulance
- 1 substituční centrum
- Nepozorovali jsme rozdíly ve formulaci pravidel, které by odrážely typ zařízení. Výjimkou je tykáni, které se objevilo pouze ve formulacích kontaktních center.

- V 5 zařízeních pravidla oslovují klienty
(„V prostorách *zařízení* nemanipulujte se zbraněmi.“)
Z toho ve 2 zařízení zápis klientovi tyká
(„V *zařízení* nenabízej, neprodávej, ani si neaplikuj drogy!“)
- 3 zařízení se na klienty obrací ve třetí osobě
(„Každý návštěvník má během dne možnost jednoho vstupu“)
- 3 zařízení používají pasivní formulace
(„V *zařízení* není dovoleno kouřit!“)

- 2 zařízení používají heslovitá pravidla s dovysvětlením.
- 5 zařízení má pravidla očíslována (v jednom případě čísla předchází znamení paragrafu)
- 7 zařízení má pravidla spojená s právy a nabídkou
- 3 zařízení rozlišují pravidla na podskupiny (kardinální pravidla / pravidla; „žádáme o následující“ / „dále žádáme o následující“; „není dovoleno“ / „je nutno“)

- 6 zařízení má jako součást pravidel vysvětlení smyslu – ve 3 případech obecné vysvětlení, ve 3 případech konkrétní vysvětlení jednotlivých pravidel
- V 8 případech je součástí pravidel popis důsledků jejich nedodržování

analýza

- Behaviorální analýza – pozorovatelné chování (v našem případě výběr slov a formulací)
- Sociální analýza – nabídka ke vztahu (v našem případě: Jaké pocity ve mně pravidlo vyvolává, jaký egostav ve mně excituje?)

Rodič → Dítě

- „V zařízení se snaž udržovat čistotu!“
- „Zařízení je místo, kde se nekouří...“
- „Zařízení není místo pro domlouvání kšeftů...“
- „nechovej se tu agresivně“
- „V zařízení je zákaz jakékoli agrese vůči personálu či jiným klientům. Jakákoli agrese je důvodem k ukončení spolupráce.“

Dítě → Dítě (*Rodič → Dítě*)

- „Žádný čórky“
- „Žádný mimoni: když jsi mimo zůstaň mimo“
- „Žádný krimi-kecy“
- „Špinavé buchny patří do kontíku, ne na stůl!“

Rodič → Rodič

- „Není zde dovoleno jíst a pít.“
- „Je nutno udržovat pořádek a čistotu.“

Dospělý → Dospělý

- „V těhotenství zvažte nutnost pobývat v zařízení.“
- „Mezi základní pravidla patří udržování bezdrogového prostředí.“
- „Nemanipulujte s injekčním materiálem mimo prostory vyhrazené pro jeho výměnu.“
- „Budeme vyžadovat – pokud to bude možné – začlenění Vaší rodiny do terapie, ...“

zajímavosti

- 1 zařízení má všechny pravidla zakončena třemi tečkami:

„Každý návštěvník má během dne možnost jednoho vstupu...“

„V zařízení je zapovězeno agresivní chování...“

zajímavosti

- Pouze jedno zařízení používá vykřičníky.
- „Po odchodu ze *zařízení* se nezdržuj v blízkém okolí!“

výsledky analýzy

- 6 zařízení má pravidla formulována způsobem, v němž převažuje komunikace *Dospělý – Dospělý*.
- U 4 zařízení převažuje komunikace *Rodič – Dítě*.
- 1 zařízení preferuje komunikaci *Dítě – Dítě* (ovšem při skryté komunikaci *Rodič – Dítě*).

Děkujeme za pozornost.